

פרשת שמות

"ויגדל הילד ותביאהו לבת פרעה ויהי לה לבן, ותקרא שמו משה... ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם" (ב, י-יא)

באר במדרש תנחומא ישן (וארא יז), מה שנכתב ויגדל שני פעמים, ויגדל הראשון פירושו שגדל בקומה, ויגדל השני פירושו בגדולה.

ובאלשיך הק' כתב שכוונת הדברים לומר, שכאשר איש מישראל עולה לגדולה בזמן שכל ישראל בצרה אין ראוי לו לומר שלום עלי נפשי, אלא צריך הוא להיות עמם בצרה, ולהרגיש כאבם ומצבם. ולמדנו זאת ממה שנאמר: "ויהי בימים ההם ויגדל משה" כלומר: ויהי, שהוא אוי צרה היה בימים ההם לעם ישראל, ואז ויגדל משה, שעלה לגדולה שנהיה בן בת המלך וגדול בבית המלכות ובכל זאת לא ראוי לו להיות פורש מצרתם. על כן "ויצא אל אחיו וירא בסבלותם" רואה ומצטער בצרתם. עכת"ד.

טבעי הוא לו לאדם להשתתף בצרת חבירו ולהטות אוזן ולשמוע לקול שוועת העני הנדכה, כאשר גם הוא בעצמו באותה קלחת. ולמרות שהוא עסוק בצער של עצמו, הרי שעדיין מסוגל הוא לחוש גם בצער חבירו כי הוא נמצא איתו באותו מצב. אבל יותר אטום לב הוא האדם מלהרגיש בצער זולתו כאשר חי הוא במצב של גדולה, כבוד ושמחה. כי אז כל כלי נפשו נתונים רק לצורך הנאת עצמו. אין הוא מסוגל להפנות פינה קטנה בתוך ליבו להרגיש בצער אחיו ורעיו, הגדולה ממלאת את כל בתי נפשו והוא ממאן ומשתמט אפילו מלשמוע את אנחות חבריו, (עיין ערך "אין עניים בישראל"). סיפוקו ושביעות רצונו מעבירים אותו על דעתו והוא בורח ממקום שממנו עולה צעקת הדל.

אבל משה רבינו השיג דוגמה הפוכה, כי אף בשעה שעלה לגדולה, הוא לא הסיח דעתו מצער אחיו ועמו. הגדולה והכבוד לא אטמו את אזניו מלקלוט את אנחות בני ישראל הנתונים לשיעבוד מר ולרדיפות איומות. וכאשר מציעים בפניו כל מיני תפקידים ושררות, הוא בוחר להיות בין אחיו היהודים לראות בשעבודם ולעזור אותם בעבודתם, להיות קרוב אליהם כדי להשתתף בצרתם, להתפלל ולהוריד דמעות ביחד עם דמעותיהם.

בגמ' (תענית כ' ומגילה כז-כח), מובא: שאלו תלמידיו את רב אדא בר אהבה "במה הארכת ימים?" אמר להם: "לא ששתי בתקלת חברי". וכאן שואלים מה גדלות זו שלא שש בתקלת חבירו, וכי שבח הוא לתנא האלוקי? אלא התירוץ שמדובר שחבירו נתקל באיזה אסון ובאותה שעה יש בביתו שמחה, הוא עומד להנשא. ולמרות הכל, מוכן הוא להקטין שמחתו כדי שלא יהיה חבירו נפגע. ועל מידה נעלה זו של השתתפות בצער חבירו הוא זוכה לאריכות ימים.

דוגמא לאצילות נפש זו אנו מוצאים בסיפור הבא סיפור בין זמנינו הממחיש לנו עד כמה גדלות וטוהר המידות יש גם בדורינו הקט .

מעשה מאלף התרחש בשני מחותנים, שטרם חתונת ילדיהם החליטו לקנות עבורם דירה. אבי הכלה מצא דירה במחיר 'מציאה', ובאזור של שומרי תורה ומצוות, וביקש מבתו שתלך ותראה את הדירה. הבת שבה אל אביה ואמרה כי הדירה מאוד מצאה חן בעיניה, והיא מושלמת מכל הבחינות, אך הוסיפה,

פרשת שמות

שבאותו הבניין, מתגוררת חברה טובה שלה, שהינה מעוכבת שידוך כבר זמן רב. זאת ועוד, שבבית אותה חברה נמצאת גם אחותה, המבוגרת ממנה, ואף היא טרם זכתה למצוא את זיווגה, ואולי ייגרם להן צער מסויים כאשר יראו מדי יום את חברתם הנשואה...

האב החליט שהוא אינו ניגש לרכישה לפני התייעצות עם מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א. התקשר אפוא לאחד ממקורבי הגר"ח, וביקש שיגיש את ההתלבטות לפני הרב. הלה השיבו שחבל יהיה לבזבז את זמנו היקר של הגר"ח בשאלה מיותרת זו, כי פשיטא שמותר לקנות את הדירה, והוסיף לטעון 'וכי החברות אינן יודעות שבתך מתחתנת'!...? אך אבי הכלה התעקש שבכל זאת יציע את הדברים לפני הרב.

ובכן, השאלה הוצגה בפני רבינו הגר"ח, ולמרבה הפלא, 'שר התורה' שמשיב על אתר על השאלות החמורות ביותר בעולמה של הלכה, התחבט רבות בשאלה זו, תוך כדי שמיללו שפתיו הקדושות 'זו שאלה קשה'. לבסוף הפטיר, שיפנו עם השאלה למרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א.

אבי הכלה מיהר להגיע למעונו של רבינו האיילת השחר', והציע בפניו את השאלה. הגראי"ל פתח ואמר, כי לכאורה אין כאן שאלה, כי מן הסתם אתה מחפש זמן רב דירה, וסוף סוף מצאת, ולא סתם דירה, אלא 'מציאה גדולה', ואם כן איך אפשר לומר לך שלא לקנות...?! לאחר מכן עצם הגאון את עיניו הקדושות ושקע בהרהורים לכמה רגעים. לפתע פקח את עיניו ואמר בהתרגשות: 'אבל איך אפשר לדקור את עיניו של השני?!' וחזר שוב ושוב על הדברים, 'הכלה תצא ותכנס, תצא ותכנס יום-יום, ואיך אפשר לדקור לזולת את העיניים'...

השואל טען בפני הרב: 'בתי מציינת שבני המשפחה הזו הם אנשים טובי לב, מפרגנים ובעלי עין טובה בצורה יוצאת דופן'...
'נו', אמר הגראי"ל, 'יותר ממלאכי השרת?! הרי אפילו על מלאכי השרת כתוב ששייכת בהם קנאה...? לא כדאי לקנות את הדירה הזו'.

לבסוף העלה אבי הכלה הצעה: 'ארכוש את הדירה, אך בתי לא תגור בה. אלא אשכיר אותה לאחרים, ולבתי אשכור במקום אחר'.
מרן הרב שטיינמן הסכים להצעה, וצירף את ברכתו למחותנים ובני הזוג.

ומה אירע בסופו של הסיפור - ? בליל חתונת הבת, האחות המבוגרת של חברתה התארסה!

לא חלפה תקופה ארוכה, והנה גם אותה חברה זכתה להתארס.

ועתה, בס"ד הבת וחתנה נכנסו להתגורר באותה דירה...

כל מילה מיותרת....

פרשת שמות

מקור: מעייני חיים , ופריו מתוק